

Täysistunto

Keskiviikko 21.11.2018 klo 14.01—17.54

16. Lakialoite laiksi vammaisetuuksista annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 61/2018 vp Anneli Kiljunen sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

17.20 **Anneli Kiljunen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä istuntosalissa ei ole edustajia paljon, mutta se ei poista tämän asian tärkeyttä, joka on tässä lakialoitteessa, jonka nyt esittelen.

Arvoisa puhemies! Esittelen lakialoitteen vammaisetuuksista annetun lain muuttamisesta. Aloitteella lisättäisiin lakiin pykälät korvauksesta, jolla korvattaisiin keliakiaa sairastaville gluteenittoman ruokavalion aiheuttamia lisäkustannuksia.

Tämä lakialoite on tehty siksi, että keliakiaa sairastavat ihmiset kokevat heihin kohdistetun kohtelun erittäin epäoikeudenmukaiseksi verrattuna muun muassa muihin autoimmuunisairautta sairastaviin ihmisiin. Ongelmana on ollut se, että hallitus ei ole tunnustanut sairautta, minkä takia hallitus lakkautti keliakiakorvauksen, minkä seurauksena nyt me haluamme osaltamme palauttaa keliakiakorvauksen. Tässä yhteydessä haluan myös todeta, että sosiaalidemokraatit katsovat, että keliakia on sairaus, joka on hoidettavissa gluteenittomalla ruokavaliolla. Olemme sisällyttäneet keliakiakorvauksen myös vaihtoehtobudjettiimme. Vastaava korvaus oli käytössä vuodesta 2002 vuoteen 2015 ruokavaliokorvauksen nimellä. Hallitus kuitenkin lakkautti korvauksen vuoden 2016 alusta. Lakialoitteessa ehdotettavan etuuden nimi olisi nyt keliakiakorvaus, koska kyse on nimenomaan keliakiahoidosta.

Keliakia on lääketieteellisesti todettu parantumaton autoimmuunisairaus. Muita autoimmuunisairauksia ovat muun muassa nivelreuma, ms-tauti ja tyypin 1 diabetes. Keliakian ainoa hoito on elinikäinen gluteeniton ruokavalio, ja sairauden hoito ei muutu tai helpotu ajan kuluessa. Kyseessä ei ole allergia, vaikka moni näin tahtoo ajatella, vaan kyse on nimenomaan autoimmuunisairaudesta. Ainoa asia, joka tilanteeseen sairastumisen jälkeen auttaa ja johon ihminen voi itse vaikuttaa, on nollatoleranssi gluteenipitoiseen ruokavalioon, minkä takia sairastuneiden on noudatettava erittäin tarkkaa gluteenitonta ruokavaliota, josta ei voi lipsua piiruakaan. Hoitamaton keliakia altistaa usein lisäsairauksille, jotka edellyttävät pitkäaikaista hoitoa ja jotka aiheuttavat työkyvyttömyyttä. Niistä koituu yhteiskunnalle runsaasti ylimääräisiä kustannuksia terveydenhuollon menoina. Oikealla ruokavaliolla ja hoidolla keliakikikko pysyy kuitenkin toiminta- ja työkykyisenä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2018 vp

Keliakian hoidon vaatimat gluteenittomat elintarvikkeet ovat merkittävästi tavanomaisia tuotteita kalliimpia. Vuonna 2017 tehdyn hintaselvityksen mukaan keliakian ruokavalihoito aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia arviolta noin 62 euroa kuukaudessa eli 740 euroa vuodessa. Hoidon kustannukset ovat pysyviä. Tässä aloitteessa esitetään, että keliakiakorvaus olisi 31 euroa kuukaudessa eli puolet näistä gluteenittoman ruokavalion aiheuttamista lisäkustannuksista.

Arvoisa puhemies! Keliakiakorvauksessa on kyse ennen kaikkea yhdenvertaisuudesta. On helppo kuvitella, että jos keliakiaan olisi olemassa lääke, se olisi automaattisesti lääkekorvausjärjestelmän piirissä. Kun näin ei ole, keliakiaa sairastavat on nyt jätetty kokonaan vaille yhteiskunnan tukea. Terveystieteiden ammattilaiset ja keliakikot ovat todenneet useaan otteeseen, että jos tähän sairauteen olisi olemassa lääke, se varmasti hyväksyttäisiin korvattavaksi. Ongelmana on juuri se, ettei lääkettä vielä ole vaan ainoa hoito on gluteeniton ruokavalio. Gluteenittoman ruokavalion lääketieteellisyyttä ei ole haluttu tunnustaa ja hyväksyä vastaavalla tavalla kuin lääke. Sairauden hoidon ajattelu on erittäin rajallista ja suppeaa. Tämän takia voidaan todeta, että keliakikot ovat eriarvoisessa asemassa muihin autoimmuunisairaisiin ja pitkäaikaissairaisiin verrattuna.

On syytä todeta, että monissa Euroopan maissa keliakiaa sairastaville maksetaan korvausta gluteenittomasta ruokavaliosta. Norjan tuki on peräti 207 euroa kuukaudessa, Tanskassakin toista sataa euroa. Myös esimerkiksi Iso-Britannia, Italia, Ranska ja Belgia tukevat keliakiaa sairastavia eritasoisilla summilla. On poikkeuksellista, että pohjoismaisena hyvinvointivaltiona Suomi ei ole enää katsonut tätä tarpeelliseksi. Olemme pohjoismaisista maista ainut, joka ei tätä korvausta myönnä, Euroopassa Viron lisäksi toinen maa.

Arvoisa puhemies! Keliakialiiton hiljattain tekemässä kyselyssä kolmannes vastaajista totesi, että ruokavaliokorvauksen poistumisen seurauksena heidän ruokavalionsa on yksipuolistunut, ja neljäsosa oli joutunut vähentämään gluteenittomien viljatuotteiden käyttöä. Lähes 40 prosenttia vastaajista oli joutunut tinkimään ruokaostoksissa rahanpuutteen takia. Keliakikoille maksettavan korvauksen poistaminen on heikentänyt heidän mahdollisuuksiaan noudattaa gluteenitonta ruokavaliota.

Jos keliakiaa sairastava ei kykene hoitamaan sairauttaan, kustannukset yhteiskunnalle voivat nousta moninkertaisiksi ruokavaliokorvaukseen verrattuna. Keliakia tulee palauttaa takaisin muiden autoimmuunisairauksien rinnalle ja tuoda keliakiakorvaus takaisin lakiin.

17.27 Pia Viitanen sd: Puhemies! Kuten edustaja Kiljunen tuossa totesi, kyse on yhdenvertaisuudesta. Lakialoite on hyvin tärkeä, ja haluan kiittää edustaja Kiljusta sen jättämisestä sekä erittäin asiantuntevasta, kattavasta ja hyvästä puheenvuorosta, minkä äsken esititte. Haluan todella todeta edustaja Kiljusen tavoin myös sen, että tämä on meille sosiaalidemokraateille tärkeä asia. Olemme vaihtoehtobudjetissamme varanneet 15 miljoonaa siihen, että tämä korvaus palautettaisiin, ja on todellinen sääli, että hallitus heti ensimmäisenä vuotenaan tästä korvauksesta päätti luopua. Muistan muuten nekin ajat vielä, kun taisteltiin tämä korvaus kaiken kaikkiaan.

Se on yhdenvertaisuuskysymys, ja kuten tässä lopussa kävi hyvin ilmi näistä tutkimustuloksista, joita minäkin tässä katselin, niin kyllähän se on suuri kustannus tulevaisuudessa yhteiskunnalle, jos ihmiset eivät voi hoitaa terveyttään. Täällä sanotaan muun muassa, että 53 prosenttia on joutunut valitsemaan edullisempia tuotteita ja 34 prosentilla ruokavalio on yksipuolistunut, 67 prosenttia säästää muissa menoissa, ja, kuten Kiljunen totesi, 40 prosenttia on joutunut tinkimään ruokaostoissaan rahanpuutteen vuoksi. Tässä on monta kiel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2018 vp

teistä ja hälyttävää asiaa, ja siksi minä epäilen, puhemies, että jos me emme tätä asiaa korjaa, niin yhteiskunta tulee tulevaisuudessa maksamaan tästä huomattavasti suuremmat kustannukset. Niinpä halusin tässä yhteydessä jäädä tänne saliin vielä sanomaan tämän kannustuspuheenvuoron ihan ääneen, koska tämä on tärkeä asia, ja toivon, että voimme jatkossa tämän korjata.

Puhemies! Kiitos vielä kerran edustaja Kiljuselle erinomaisen tärkeästä aloitteesta.

17.29 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Keliakiakorvauksen palauttaminen on ensiarvoisen tärkeä asia. Meidän on muistettava tosiaankin se, niin kuin edustaja Kiljunen tuossa sanoi, että keliakia on sairaus, joka ei koskaan parane: se on mukana siitä saakka, kun sen saa, sinne hautaan, ei kaikilla ihan kehdosta hautaan, mutta siitä saakka, kun sen saa, ihan sinne loppuun saakka.

Kun me nyt otamme huomioon esimerkiksi indeksileikkaukset, joita on tehty, ja ne huononnuksia, mitä on tehty eläkkeellä oleville ja vanhoille ihmisille, niin kun siihen lisätään sitten tämä keliakiakorvauksen aikaisempi leikkaaminen, niin kyllä on aika hankalaa sitten hoitaa itseään. Joka tapauksessa kaikkia sellaisia sairauksia, joita ihmisellä on ja joita ei pystytä hoitamaan ja joita ei haluta hoitaa, joudutaan pakon edessä hoitamaan myöhemmin, ja se maksaa huomattavasti enemmän kuin se, että palautettaisiin keliakiakorvaus. Nythän me haemme pelkästään puolta siitä, mitä nuo summat ovat, mutta jo sekin auttaisi niitä ihmisiä, jotka tähän sairauteen sairastuvat. Sinänsä se, että ihminen saa myöskin hiilihydraatteja ja pystyy syömään leipää, on äärimmäisen tärkeä asia. Valitettavasti vaan gluteeniton leipä on niin kallista, että siihen eivät kaikkien kädet yllä.

Erittäin lämpimästi kannatan tätä lakialoitetta. Olen todella todella pahoillani siitä, että tämä eduskunta on poistanut yhden kerran tämän nimenomaisen korvauksen, mutta toivottavasti me pystymme nyt korjaamaan sen.

17.30 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa puheenjohtaja! Haluan vielä sanoa tässä, että kun on selvitetty, mitä hoitamaton keliakia aiheuttaa yhteiskunnalle muun muassa lisäkustannuksina, niin täällä todetaan, että hoitamaton keliakia lisää käyntejä lääkärin vastaanotolla, jolloin niitä on keskimäärin 4,4 kertaa vuodessa. Kun keliakia on hyvässä hoitotasapainossa, keliakikko ei käy lääkärin vastaanotolla muita kansalaisia useammin, ja kun sitten tästä voidaan laskea näitten perusterveydenhuollon lääkärin vastaanottokertojen määrä, niin siitä aiheutuu kustannuksia.

Hoitamaton keliakia aiheuttaa myös osteoporoosia, ja siitä esimerkiksi yksittäisen lonkkamurtuman hinta on noin 30 000 euroa. Tämä aiheuttaa myös hedelmöityshoidon kustannuksia, ja siitä myös Kela maksaa kolme hoitokertaa sairastavalle. Masennuksen osalta, jota tämä hoitamaton keliakia myös aiheuttaa monestakin syystä, on arvioitu, että myös sairauspoissaolot kasvavat, ja siitä sitten on laskettu myös lisäkustannuksia. Sitten hoitamaton keliakia aiheuttaa myös riskin syöpään sairastumiselle.

Elikkä nämä asiat, jotka ovat faktoja, pitäisi tunnustaa ja tunnustaa se, että keliakia ei ole allergia vaan keliakia on autoimmuunisairaus, jota pitäisi kohdella yhdenvertaisesti muiden sairauksien rinnalla. Tämän lisäksi on vielä se, että tämä on aiheuttanut kaikkein pienituloisimmille keliakiaa sairastaville ongelmia, sillä nyt tätä ei huomioida myöskään toimeentulotuessa, minkä takia sitten nämä lisäkustannukset, joita keliakiaravinnon hankkiminen aiheuttaa, vaikeuttavat näiden pienituloisten ihmisten elämäntilannetta entisestään, kun lasketaan toimeentulotuesta kuukausittain se 64 euroa, jonka tämä oikea ruoka, ravin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 118/2018 vp

to, lisäkustannuksina aiheuttaa. Myös siltä osin tämä tilanne on heikentynyt, kun keliakia-korvaus poistettiin vuoden 2016 alusta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.